

Trasa 3 zielona

Długość 23 km w jedną stronę (Gronowo, Młyniec Pierwszy, Młyniec Drugi, Józefowo, Mierzynek, Krobia, Lubicz Dolny - młyny). Powrót tą samą trasą, którą przyjechaliśmy.

Początek trasy:

Gronowo: Na terenie wsi Gronowo znajduje się wiele zabytków tj. budynki mieszkalne, gospodarcze, usługowe, kościół parafialny, cmentarze, szkoła, pałac, komin, hydrofornia, park.

Ruszając z parkingu przy Szkole Podstawowej w Gronowie **(1)** mijamy stary cmentarz jadąc ok. 550 m w kierunku **(2)** Kościoła p.w. Św. Mikołaja Biskupa, a następnie skręcamy w prawo. Jadąc drogą asfaltową przez ok. 250 m **(3)** skręcamy w prawo pod kątem 90° mijając pałac i inne zabudowania oraz zabytkową bramę. Jadąc ok. 220 m skręcamy po łuku w lewo i jadąc dalej prosto przez ok. 720 m skręcamy w prawo **(4)** po lewej stronie w lesie mijamy byłą jednostkę wojskową „Radiowe Centrum Nadawcze JW 1046”. Jadąc tą drogą przez ok. 300 m po lewej stronie mamy **(5)** „Poniatówkę”. Jadąc dalej ok. 900 m dojeżdżamy do skrzyżowania dróg polnych, gdzie jedziemy prosto przez ok. 1000 m. Dojeżdżamy do skrzyżowania z drogą. Skręcamy w lewo i jadąc ok. 750 m dojeżdżamy **(6)** do młyna wodnego i domu młynarza. Jedziemy dalej prosto ok. 400 m ul. Bierzgalską skręcamy delikatnie w lewo i jadąc dalej ok. 450 m dojeżdżamy do ul. Toruńskiej w Młyńcu Pierwszym. **(7)** na skrzyżowaniu z ul. Toruńską po lewej stronie znajdował się cmentarz pocholeryczny. Dla chcących skręcamy w lewo w ul. Golubską jadąc ok. 400 m dojeżdżamy do **(8)** mostu nad strugą oraz **(9)** młyna, który znajduje się na prywatnej posesji.

Młyniec Pierwszy: Na terenie wsi Młyniec Pierwszy znajduje się wiele zabytków tj. budynki mieszkalne, młyn wodny, dom młynarza, most nad strugą, cmentarze, kapliczka przydrożna.

Jadąc ul. Toruńską drogą 300 m mijamy Szkołę Podstawową. **(10)** Na skrzyżowaniu po prawej stronie Karczma. Dla chcących jadąc prosto na skrzyżowaniu 300 m w kierunku Jedwabna dojedziemy do **(11)** przydrożnej kapliczki. Na skrzyżowaniu skręcamy w lewo kierujemy się w stronę Młyńca Drugim.

Młyniec Drugi: Na terenie wsi Młyniec Drugi znajduje się wiele zabytków tj. kościół parafialny, cmentarz, kapliczki przydrożne, chałupa.

Przyjeżdżamy przez rzekę Drwęcę jedziemy 600 m mijając po prawej stronie **(12)** drewniany kościół p.w. Św. Ignacego Loyoli oraz cmentarz przykościelny. Przy świetlicy wiejskiej w Młyńcu Drugim skręcamy w lewo w ul. Dolina Drwęcy. Po 650 m skręcamy w prawo w drogę gruntową pod lasem. Jadąc ul. Dolna Drwęcy ok. 150 m **(13)** po prawej stronie mamy chałupę, jadąc dalej po lewej stronie mamy **(14)** kapliczkę. Dla chcących jadąc prosto ok. 300 m obok domu po lewej stronie mamy pomnik przyrody **(15)** teren prywatny. Jadąc ul. Wierzbową drogą gruntową ok. 750 m dojeżdżamy do figurki, a następnie skręcamy

w lewo jadąc ok. 1500 m dojeżdżamy do **(16)** jeziora w Józefowie. Ruszając z nad jeziora kierujemy się w stronę Mierzynka. Jadąc drogą gruntową 800 m dojeżdżamy do drogi asfaltowej ul. Lipowej. Jadąc ok. 2000 m ul. Lipową, która przechodzi w ul. Wypoczynkową dojeżdżamy do skrzyżowania dróg w kierunku Mierzynka oraz Młyńca. Skręcamy w lewo w kierunku Mierzynka.

Mierzynek: Na terenie wsi Mierzynek znajduje się wiele zabytków tj. budynki mieszkalne dwór, obora oraz dwojak w zespole podworskim, krzyż przydrożny.

Jadąc tą drogą przez ok. 400 m skręcamy w prawo. Przejeżdżając przez centrum Mierzynka ul. Zacisze po ok. 200 m po lewej stronie **(17)** mamy dwojak po przejechaniu kolejnych 200 m po lewej stronie mamy **(18)** dwór Dla chcących jadąc prosto ok. 250 m po lewej stronie mamy **(19)** krzyż, a po prawej **(20)** obelisk. Po ok. 100 m skręcamy w lewo w kierunku Mierzynek - Zielona Puszcza. Jadąc tą drogą ok. 1800 m. Skręcamy w prawo w ul. Malinową droga gruntowa jadąc ok. 150 m skręcamy w lewo w ul. Graniczną, a następnie w prawo w ul. Osiedlową w kierunku Krobia, którą jedziemy 500 m.

Krobia: Na terenie wsi Krobia znajduje się wiele zabytków tj. strażnica zaboru pruskiego, budynki mieszkalne oraz cmentarz ewangelicki.

Następnie skręcamy w lewo w ul. Jaśminową, którą poruszamy się ok. 400 m. następnie skręcamy w prawo w ul. Długą, którą poruszamy się ok. 700 m. Dojeżdżamy do ul. Dolina Drwęcy, gdzie skręcamy w lewo. Poruszamy się tą drogą ok. 600 m dojeżdżając do DK 10 ul. Warszawskiej. Po drodze mijamy **(21)**. Przejeżdżamy tą drogę na drugą stronę na ścieżkę pieszo-rowerową zjeżdżamy na dół w kierunku Lubicza Dolnego.

Lubicz Dolny: Na terenie wsi Lubicz Dolny znajduje się wiele zabytków tj. młyn wodny, magazyny młynów, śluza wodna, kościół parafialny, budynki mieszkalne, gospodarcze, chałupy, szkoła.

Przejeżdżając mostem po lewej stronie znajduje się **(22),(23)** oraz **(24)** przez rzekę Drwęcę ok. 300 m, skręcamy w lewą stronę w ul. Zbożową, którą jedziemy ok. 400 m dojeżdżając do **(25)** młyna w Lubiczu Dolnym.

Opis tras:

Trasa 3 zielona

Długość 23 km, (Gronowo, Młyniec Pierwszy, Młyniec Drugi, Józefowo, Mierzynek, Krobia, Lubicz Górny i Lubicz Dolny).

1. **Cmentarz ewangelicki** - zabytek, czas powstawania koniec XIX w. sąsiaduje od zachodu ze szkołą znajduje się ok. 500 m od centrum wsi, o pow. ok. 0,27 ha. Najstarszy zachowany nagrobek z końca XIX w. początku XX w.
2. **Kościół p.w. św. Mikołaja Biskupa, cmentarz parafialny oraz ogrodzenie** - zabytek kościół gotycki orientowany. Budowę rozpoczęto na początku XIV w. wieża dostawiona w pierwszej połowie XVII w tym czasie dobudowane prezbiterium przekształcone w 1750. Jako zabytek można zobaczyć również zabytkowe ogrodzenie oraz cmentarz parafialny.
3. **Pałac w zespole podworskim, inne zabudowania, zabytkowa brama oraz park** - zabytek z drugiej połowy XIX pałac secesyjny, okazała budowla dwu, trzy i czterokondygnacyjna. Innymi zabudowaniami są ruiny gorzelni z okazałym kominem, hydrofornia, spichlerz, dom ogrodnika, zabytkowa brama wjazdowa oraz park z drugiej połowy XIX w.
4. **Radiowe Centrum Nadawcze JW-1046** - była jednostka wojskowa „Radiowe Centrum Nadawcze JW 1046”. Na terenie obiektu znajdowały się: wieża radiowa, schrony, pompa wody oraz pomieszczenia gospodarcze i magazyny. Jednostka Wojskowa służyła do nasłuchu fal radiowych pochodzących z łodzi podwodnych na Morzu Bałtyckim. Natomiast z nieoficjalnych informacji wiemy, że służyła do zakłócania audycji radiowych Radia Wolna Europa. Była to bliźniacza jednostka do będącej jednostki w Kawęczynie gmina Obrowo.
5. **„Poniatówka”** - zabytek z lat 30 XX w. Drewniane chaty, powstawały z inicjatywy ówczesnego ministra rolnictwa Juliusza Poniatońskiego. Parcelowano ziemię, budowano małe gospodarstwa 8-10 ha.
6. **Młyn wodny i dom młynarza** - młyn Bierzgieł zabytek, obecny budynek został wybudowany pod koniec XIX w. wzniesiony z czerwonej palonej cegły. Młyn został wybudowany w miejscu starego młyna, który powstał w 1382 roku, a którego właścicielem oraz części Młyńca był wtedy Lucas Russe. Młyn w swojej historii przechodził z rąk do rąk. W 14110 -1411 r. właścicielami młyna byli min. Krzyżacy, Zygmunt I Stary oraz król pruski. Młyn posiadał wtedy trzy koła wodne.
7. **Miejsce upamiętniające pochówek** – miejsce masowego pochówku zmarłych na cholere mieszkańców na przełomie XVIII i XIX w. jeden z wielu tego typu cmentarzy na terenie gminy Lubicz.
8. **Most nad Strugą Rychnowską** - zabytek, wybudowany na początku XX w.
9. **Młyn wodny** - młyn Pachura zabytek, obecny budynek został wybudowany pod koniec XIX w. wzniesiony z czerwonej palonej cegły. Młyn został wybudowany w miejscu starego młyna, który powstał w 1321 roku. Biskup kujawski Gerward zezwolił sołtysowi z Młyńca na doprowadzenie wody z rzeczki Lubownicy (Leine) do wybudowanego młyna, który posiadał dwa koła wodne. Młyn w swojej historii przechodził z rąk do rąk. W okresie międzywojennym właścicielem młyna był Franciszek Koźlikowski, który w 1936 r. odbudował zniszczony młyn. Inicjały właściciela „FK” i data odbudowy są widoczne na ścianie murowanego budynku. W 1969 r. młyn został zamknięty.

10. **Karczma (obecnie budynek mieszkalny)** - zabytek, zbudowana na początku XX w.
11. **Kapliczka przydrożna** - zabytek, wybudowana na początku XX w.
12. **Kościół p.w. św. Ignacego Loyoli** - zabytek wybudowany w 1750 r. przez Księżę Jezuitów. Jednonawowa świątynia jest wzniesiona na malowniczym wysokim brzegu rzeki Drwęca w konstrukcji zrębowej z wieżą. Prezbiterium zamknięto ścianą prostą, a nad zakrystią wznosi się pięterko z dawną lożą (kościół od 1773 do 1950 r. funkcjonowało jako prywatna kaplica). Wyjątkowy na tych ziemiach jest zachowany jednolity rokokowy wystrój wnętrza o sarmackim charakterze pochodzący z czasów budowy kościoła. Rokokowy ołtarz główny z o. 1750 r. z rzeźbami św. Franciszka Ksawerego i Ildefonsa z obrazem św. Ignacego Layoli i zasuwą ze św. Ignacym zwyciężającym szatana. W kościele znajdują się, również zabytkowe ołtarze boczne oraz dwa malowane epitafia jezuitów z drugiej połowy XVIII w.
13. **Chałupa** - zabytek, zbudowana na początku XX w.
14. **Kapliczka** - zabytek, wybudowana na początku XX w.
15. **Dąb szypułkowy** - Pomnik przyrody - znajduje się na prywatnym terenie, można go natomiast podziwiać z drogi powiatowej 2036 w Młyńcu Drugim. Ustanowiony Rozporządzeniem Nr 46/99 Wojewody Kujawsko - Pomorskiego z dnia 25.03.1999 r. Jego wysokość to 24 m, obwód 569 cm.
16. **Jezioro Józefowo** - Powierzchnia jeziora wynosi 5,55 ha, długość plaży wzdłuż linii brzegowej - 57 m, maksymalna głębokość - 12 m, średnia głębokość - 4 m. Kąpielisko zlokalizowane jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy, otoczone lasem sosnowym. Dzierżawcą jeziora jest Okręg Polskiego Związku Wędkarskiego w Toruniu. Łowisko posiada 36 stanowisk do wędkowania. Dno kąpieliska jest piaszczyste. Na plaży zorganizowane jest boisko do piłki siatkowej plażowej oraz sezonowe kąpielisko.
17. **Dwojak z zespołu podworskiego oraz budynek mieszkalny** - zabytek, zbudowany na początku XX w.
18. **Dwór i obora z zespołu podworskiego** – zabytek, obecny Dwór murowany, powstał miejscu Dworu drewnianego, a wybudował go w 1844 roku Józef Hipolit Nowicki. Obecny budynek to parterowy, nakryty naczółkowym dachem, wzniesiony na planie prostokąta w dłuższej osi.
19. **Krzyż** - zabytek, wzniesiony w 1831 roku.
20. **Obelisk** - jest miejscem pamięci. 24 sierpnia 1944 roku na stację w Lubiczu Dolnym w bydlęcych wagonach przywieziono tysiące więźniarek obozu w Stutthof głównie narodowości żydowskiej. Hitlerowcy zapędzali je Mierzynka do kopania rowów przeciwpancernych w okolicy. Więźniarki umierały później z wycieńczenia, zamarały w 30-stopniowym mrozie, były mordowane przez strażników. Ich ciała były zakopywane byle gdzie najczęściej w miejscach kopania rowów. Po wojnie nigdy nie było tutaj ekshumacji.
21. **Strażnica zaboru rosyjskiego** - zabytek, zbudowana na koniec XIX w.
22. **Spichlerz młyński** - zabytek, był częścią zespołu młyńskiego po stronie zaboru rosyjskiego. Młyn został zburzony. Był drugim ze zbożowych młynów lubickich powstał

na przeciwnym wschodnim brzegu Drwęcy już w XVII w. Obecny zabytek pochodzi z XIX w. z okresu zaborów, powstał na terenie zaboru rosyjskiego (Drwęca była rzeką graniczną) na miejscu zabudowań młyna starszego. Mimo zakazów narzuconych podczas kongresu wiedeńskiego w 1815 r., młyny powstały tu na obu brzegach granicznej Drwęcy. Zabudowania młynów rosyjskich były mniejsze.

23. **Dom młynarza + obora** - zabytek początek XX w. wchodził w część zabudowań zespołu młyńskiego na wschodnim brzegu rzeki Drwęca.
24. **Rosyjska komora celnicza** - zabytek wybudowany pod koniec XIX w. obecny budynek jest jedynie zachowaną częścią zabudowań komory celniczej (obecnie budynek mieszkalny).
25. **Młyn pszenny, magazyn młynowy** - zabytek najstarszy młyn zbożowy w Lubiczu. Pierwsze młyny zbudowali w tym miejscu Krzyżacy (kontur toruński) przed 1292 r., młyńska historia tego miejsca toczyła się do końca XX w. Młyny były wielokrotnie spalone i odbudowywane. Obecnie istniejące zabudowania młynów powstały pod koniec XIX w. i na początku XX w. w wyniku kolejnych rozbudów XIII w. młynów.

